

مقایسه اثر کشندگی آبامکتین، غلظت‌های مختلف عصاره زیتون تلخ و حشره‌کش گیاهی دایابون روی

مراحل مختلف زیستی شته مومی *Brevicoryne brassicae* (L.)

احمد عبدالله زاده زرنندی، کمال احمدی*

بخش گیاهپزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان

✉ kahmadi@uk.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۵، تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۹/۱۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۱۷

چکیده

استفاده از گل‌های زینتی در فضای سبز شهری در فصول مختلف به صورت گسترده صورت می‌گیرد و جزء جدایی‌ناپذیر مدیریت شهری کنونی است. در راستای حفظ و تداوم زیبایی ظاهر انواع گیاهان و رضایت شهروندان از فعالیت‌های مدیریت شهری، استفاده از انواع سموم آفتکش به صورت دوره‌ای در محیط شهری رایج می‌باشد. شته مومی کلم یکی از آفات مهم فضای سبز شهری در فصل زمستان می‌باشد که در صورت عدم کنترل این آفت، باعث خسارت اقتصادی و انتقال بیماری‌های ویروسی از راه مکیدن شیره گیاهی می‌شود. در این پژوهش اثر کشندگی غلظت‌های گوناگون دو ترکیب گیاهی دایابون و عصاره زیتون تلخ و آفت‌کش شیمیایی آبامکتین در مقایسه با تیمار شاهد (آب) روی کنترل جمعیت شته مومی کلم روی کلم زینتی ارزیابی شد. ارزیابی میزان کارایی تیمارها با نمونه‌برداری و مقایسه میزان جمعیت شته‌ها بر روی ده عدد برگ انتخابی از ده گیاه کلم زینتی، طی سه نوبت در زمان‌های هفت، چهارده و بیست‌ویک روز پس از محلول‌پاشی انجام شد. نتایج این آزمایش‌ها نشان داد تیمار آبامکتین ($8/44 \pm 2/9$) عملکرد مناسبی در کنترل جمعیت شته مومی کلم دارد و پس از این آفت‌کش شیمیایی، آفت‌کش‌های گیاهی دایابون با غلظت 8000 ppm ($1/8 \pm 0/72$) و عصاره زیتون تلخ با غلظت‌های 4000 ppm ($4/83 \pm 1/2$) و 8000 ppm ($4/66 \pm 1/3$) نیز در هفت‌روز ابتدایی در کاهش جمعیت شته مومی کلم تأثیر داشتند و می‌توان در مدیریت تلفیقی از آنها بهره برد.

واژه‌های کلیدی: آبامکتین، آفت‌کش گیاهی، شته مومی کلم، عصاره زیتون تلخ، کلم زینتی.

مقدمه

شته مومی کلم^۱ یکی از آفات مهم گیاهان تیره کلم‌سانان می‌باشد که قادر است جمعیت خود را با سرعت افزایش دهد و با تغذیه از شیره گیاهی و با انتقال بیش از ۲۰ نوع بیماری ویروسی خسارت فراوانی به گیاهان این تیره وارد آورد (Pontoppidan *et al.*, 2003). کلم زینتی^۲ گیاهی دو ساله و از تیره کلم‌سانان است که مقاومت آن به سرما و دارا بودن برگ‌های زیبا، موجبات کاشت آن را در فضای سبز شهری در فصول سرد سال فراهم آورده است (Ghasemi Ghehsareh, 2023). این شته فاقد میزبان

ثانویه بوده و می‌تواند هر دو نوع چرخه زندگی هولوسیکلک و آنهولوسیکلک را روی تیره کلم‌سانان ایجاد کند (Gabrys et al., 1997). شته‌مومی در فصل زمستان جمعیت انبوهی را روی کلم‌زینتی و معمولاً زیر برگ‌های جوان تشکیل می‌دهد که می‌تواند منبعی برای ایجاد جمعیت‌های انبوه روی محصولات بهاره باشد و خسارت شدیدی را به این محصولات در اول فصل وارد کند (Saeidi et al., 2012). جمعیت شته مذکور پس از تغذیه از گیاه به شدت افزایش یافته و برگ‌ها را به سمت داخل می‌پیچانند و این برگ‌ها تغییر رنگ می‌دهند (Araya et al., 2023).

حشره‌کش‌های شیمیایی اقرون بر مقاومت آفات موجب حذف دشمنان طبیعی می‌گردند و می‌بایست از روش‌های جایگزین بهره برد (Pedigo, 1996). در بین ترکیبات حشره‌کش، حشره‌کش‌های گیاهی برای ماهی‌ها، پستانداران و حشرات گرده افشان سمیت کمتری دارند (Isman, 2006). استفاده از حشره‌کش گیاهی دایابون به عنوان جایگزین برای حشره‌کش‌های شیمیایی در مدیریت تلفیقی این آفت مورد توجه قرار گرفته است (Seyyedi-Sahebari et al., 2021). حشره‌کش دایابون یک آفت‌کش گیاهی جدید و زیست - سازگار است که از روغن کرچک تهیه شده است. این ترکیب، خاصیت حشره‌کشی و کنه‌کشی دارد و به صورت تماسی بر آفات اثر می‌گذارد (Rezaeian et al., 2015). این حشره‌کش گیاهی کوتیکول آفت را تخریب کرده و حشره به تدریج آب بدن خود را از دست می‌دهد. بنابراین هر قدر که به حشره‌کش‌های شیمیایی مقاوم شده باشد در مقابل دایابون نمی‌تواند مقاومت نموده و نژادهای مقاوم از بین می‌روند (Rezaei et al., 2016). استفاده از عصاره روغن کرچک در کنترل حشرات مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که این عصاره می‌تواند موجب تلفات حشرات گردد (Piffer et al., 2023). در پژوهشی دیگر خاصیت حشره‌کشی روغن کرچک روی پوره‌ها و ماده‌های زنده‌زای شته خردل *Lipaphis erysimi* K. مورد بررسی قرار گرفت و اثرات مثبت این روغن ثبت گردید (Arya et al., 2014). از طرفی در پژوهشی که بر روی دایابون جهت کنترل شته سبز هلو *Myzus persicae* Sulzer انجام شد مشخص گردید استفاده از روغن کرچک درصد تلفات قابل قبولی روی این شته داشته در حالی که برای زنبور پارازیتوئید *Aphidius matricariae* که دشمن طبیعی این آفت است ایمن می‌باشد و می‌توان در مبارزه تلفیقی از هر دو عامل کنترل کننده بهره برد (Rezaei & Moharramipour, 2019). یافته‌های جدید در خصوص تأثیر دایابون بر پسیل پسته *Agonoscyta pistaciae* نشان داد غلظت ۷۰۰۰ پی پی ام توانست تلفات قابل قبولی را باعث گردد (Tahami et al., 2023). در پژوهشی دیگر که روی شته پنبه *Aphis gossypii* Glover با غلظت‌های ۱۰۰۰ و ۴۰۰۰ ppm دایابون صورت گرفت عملکرد مناسب غلظت ۴۰۰۰ ppm این حشره‌کش گیاهی بعد از ۲۴ ساعت به ثبت رسید (Rezaei et al., 2016).

بررسی تأثیر آمیختن عصاره زیتون تلخ با صابون نیز بر روی شته مومی کلم صورت گرفت و نتایج این مطالعه نشان داد که عصاره زیتون تلخ ۵٪ به همراه صابون ۲٪ جمعیت شته مذکور را به صورت معنی‌داری کاهش داده است (Nagappan, 2012). نتایج مطالعه‌ای که بر روی عصاره زیتون تلخ صورت گرفت نشان داد با افزایش غلظت این حشره‌کش گیاهی، طول عمر حشره کاهش می‌یابد و این عصاره گیاهی می‌تواند جمعیت آفت را زیر سطح زیان اقتصادی حفظ می‌کند (Forouhar et al., 2024). هم چنین عملکرد این عصاره بر روی شته مومی کلم و شته سبز گندم^۱ مورد بررسی قرار گرفت و عملکرد مطلوب عصاره

زیتون تلخ در کنترل شته های مذکور به اثبات رسید (Pahlavan Yali & Mohammadi Anaii, 2017). در پژوهشی دیگر نیز کارایی مناسب این عصاره گیاهی در کنترل شته مومی کلم مورد آزمایش قرار گرفت و عملکرد این عصاره در روزهای متوالی پس از محلول پاشی بررسی و عملکرد این عصاره در تلفات حشره مذکور ثبت گردید (Mckenna et al., 2013). در پژوهشی که در مورد میزان تأثیر نسبت های مختلف عصاره زیتون تلخ بر روی میزان تلفات شته مومی صورت گرفت افزایش درصد تلفات در غلظت ۰/۳٪ نسبت به ۰/۲٪ اثبات گردید (Khan, 2021). هم چنین مشخص گردید که با افزایش غلظت عصاره زیتون تلخ، تلفات تخم، لارو و شفیره مینوز گوجه فرنگی^۱ افزایش می یابد (Rasouli et al., 2024). هم چنین ایمن بودن این عصاره برای دشمن طبیعی *Coccinella septempunctata* L. نیز گزارش گردیده است (Gebremariam et al., 2012). استفاده از حشره کش آبامکتین بر روی شته مومی کلم نیز مورد ارزیابی قرار گرفته و عملکرد آن با برخی از حشره کش های سیستمیک نیز مورد مقایسه قرار گرفته است و نتایج پژوهشات نشان داد که این آفت کش برای دشمنان طبیعی خطر کمتری دارد (Ali & Aly, 2020). از طرفی تأثیر آبامکتین بر روی تلفات کنه ها و عملکرد این حشره کش در تلفات آن ها مناسب ارزیابی می گردد (Errami et al., 2014). در آزمایشی که در سطح فضای سبز اهواز انجام شد عملکرد مطلوب حشره کش آبامکتین در کنترل کنه شرقی مرکبات ثبت گردید (Yarahmadi, 2023). با عنایت به مدیریت هزینه ها، کاهش باقیمانده سموم در محیط شهری و هم چنین زیبایی بصری فضای سبز، در این پژوهش در شرایط فضای آزاد منظر شهری به بررسی تأثیر غلظت های گوناگون عصاره های گیاهی و آفت کش شیمیایی آبامکتین بر میزان جمعیت شته مومی کلم روی گیاه زینتی کلم زینتی پرداخته شد.

مواد و روش ها

مشخصات منطقه و فضای شهری

این پژوهش در فضای سبز شهر زرنده استان کرمان با مختصات ۳۰° ۴۹' ۱۶" شمالی ۵۶° ۳۴' ۴۱" شرقی و ارتفاع ۱۶۷۶ متر (30°49'16" N 56°34'41" E, 1676 m a.s.l.) از سطح دریا روی کلم های زینتی آماده کاشت انجام شد که از لحاظ آلودگی به شته مومی کلم شرایط یکسانی داشته و بر اساس پژوهش (Shah et al., 2020) در آستانه کنترل به تعداد ۴۰ حشره برای هر بوته قرار گرفته بودند. شناسایی شته مومی کلم توسط متخصصین حشره شناسی بخش گیاه پزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه شهید باهنر کرمان انجام شد. برای هر تیمار آزمایشی، شانزده بوته کلم آلوده به صورت طرح کاملاً تصادفی در کرت هایی به مساحت یک متر مربع (۱×۱) به فاصله ۲۰ سانتی متر از هم کاشته شدند. بین هریک از کرت ها با کرت های دیگر یک متر فاصله در نظر گرفته شد.

تیمارهای مختلف آزمایش

در این پژوهش تأثیر تیمارهای مختلف روی جمعیت شته مومی کلم مورد ارزیابی قرار گرفت که فهرست و مشخصات تیمارها در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. علامت‌های اختصاری و مشخصات تیمارهای مختلف در این پژوهش.

Table 1. Abbreviations and specifications of different treatments in this study.

شرکت سازنده	فرمولاسیون	غلظت مورد آزمایش	نوع تیمار	علامت اختصاری تیمار
Manufacturing Company	Formulation	Concentration ppm	Treatment Type	(Treatment Abbreviation)
Samiran شرکت سمیران، قم، ایران	امولسیون غلیظ	۵۰۰	آبامکتین	AM
Company, Qom, Iran	۱/۸ %	500	Abamectin	
	1.8 % (EC)			
واحد فناوری، دانشگاه شهید باهنر کرمان		1000	عصاره اتانولی، آبی زیتون تلخ	MI-1
Technological Unit, Shahid Bahonar University, Kerman			Ethanollic and aqueous extract of <i>Melia azedarach</i>	
واحد فناوری، دانشگاه شهید باهنر کرمان		4000	عصاره اتانولی، آبی زیتون تلخ	MI-4
Technological Unit, Shahid Bahonar University, Kerman			Ethanollic and aqueous extract of <i>Melia azedarach</i>	
واحد فناوری، دانشگاه شهید باهنر کرمان		8000	عصاره اتانولی، آبی زیتون تلخ	MI-8
Technological Unit, Shahid Bahonar University, Kerman			Ethanollic and aqueous extract of <i>Melia azedarach</i>	
Daya شرکت نانو فناوران دایا، ایران	سوسپانسیون	1000	دایابون	DB-1
Nanotechnologists Company, Iran	مایع ۱۰ %		Dayabon	
	10% (SL)			
Daya شرکت نانو فناوران دایا، ایران	سوسپانسیون	4000	دایابون	DB-4
Nanotechnologists Company, Iran	مایع ۱۰ %		Dayabon	
	10% (SL)			
Daya شرکت نانو فناوران دایا، ایران	سوسپانسیون	8000	دایابون	DB-8
Nanotechnologists Company, Iran	مایع ۱۰ %		Dayabon	
	10% (SL)			
pH: 7.6	آب چاه		شاهد	C
EC: 3190 μ S/cm	Agricultural Water		Control	

رویه آزمایش

محلول‌پاشی با هریک از تیمارها در یک نوبت توسط سم‌پاش کتابی پستی بیست لیتری با فشار متناوب بر روی کلم‌های زینتی هر تیمار با حجم ثابت و الگوی پاشش یکسان صورت گرفت. نمونه‌برداری از جمعیت شته در سه نوبت و در زمان‌های هفت، چهارده و بیست و یک روز پس از محلول‌پاشی در ساعت ۸ صبح انجام شد. جهت تعیین تراکم جمعیت شته‌های هر تیمار، نمونه برداری تصادفی از ۱۰ بوته کلم‌زینتی انجام گرفت و از هر گیاه یک برگ جدا شد. برگ‌های جدا شده به همراه اطلاعات مربوط به تیمار و تکرار در داخل نایلون‌های پلاستیکی سریعاً به آزمایشگاه منتقل شدند. جمعیت شته‌های روی برگ توسط

استریومیکروسکوپ و در محدوده شابلون $1/5 \times 1/5$ سانتی متر که بر روی منطقه مشخصی از برگ گذاشته می شد، شمارش گردید. در این بررسی جمعیت شته های زنده اعم از پوره، حشره کامل بدون بال و بال دار شمارش و جهت انجام تجزیه و تحلیل آماری استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده ها

برای تایید مفروضات اساسی داده های مورد تجزیه و تحلیل، ابتدا آنها برای توزیع نرمال و همگنی واریانس با استفاده از آزمون بارتلت مورد آزمایش قرار گرفتند (Köhler et al., 2002). داده هایی که با مفروضات توزیع نرمال مطابقت نداشتند با استفاده از فرمول Box-Cox transformation (Anonymous, 1996) با فرضیه ها مطابقت داده شدند. داده های به دست آمده توسط نرم افزار آماری Statplus (version 4.9, 2007) به روش تجزیه واریانس یک طرفه ANOVA (one-way) تجزیه و تحلیل شدند و از آزمون Fisher LSD برای مقایسه میانگین ها استفاده شد.

نتایج

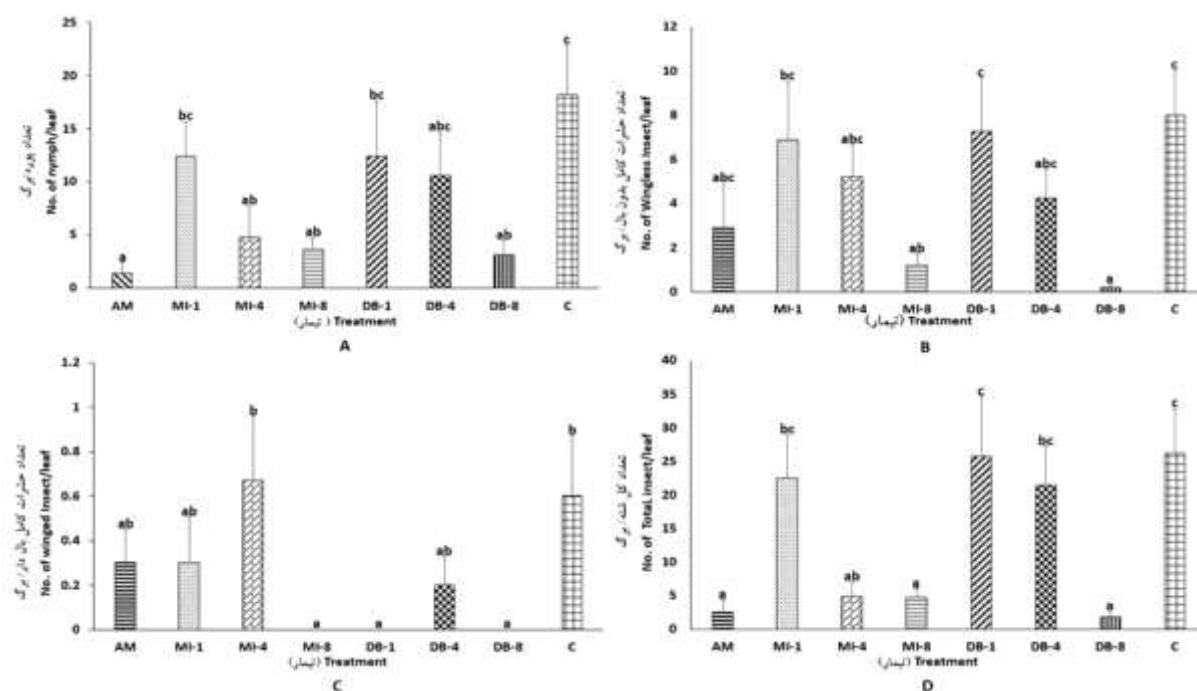
نتایج آزمایش نشان داد که هفت روز پس از محلول پاشی (شکل ۱ A)، بیشترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار C $4/69 \pm$ (۱۸/۲۲) و کمترین میانگین جمعیت در تیمار AM $(1/09 \pm 1/33)$ برآورد گردید. تیمارهای DB-8, MI-8, MI-4, AM با تیمار C اختلاف معنی دار داشتند ($P \leq 0/0042$) ولی سایر تیمارها با تیمار C اختلاف معنی دار نشان ندادند.

در شکل ۱ B- بیشترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار شاهد $(2/02 \pm 8/0)$ و کمترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار DB-8 $(0/13 \pm 0/2)$ بود. تیمارهای MI-8 و DB-8 با تیمار شاهد اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq 0/00812$) و سایر تیمارها با شاهد اختلاف معنی دار نداشتند.

در بررسی شکل ۱- C تیمار MI-4 بالاترین $(0/29 \pm 0/67)$ و تیمارهای MI-8, DB-1, DB-8 با جمعیت صفر پایین ترین میانگین جمعیت را داشتند و تیمارهای DB-8, DB-1, MI-8 با تیمار C اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq 0/0141$).

برطبق شکل ۱- D، بالاترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار C $(6/59 \pm 26/22)$ و تیمار DB-8 $(1/8 \pm 0/72)$ دارای پایین ترین میانگین جمعیت بود. تیمارهای DB-8, MI-8, MI-4, AM باهم اختلاف معنی دار نداشته ولی همگی با شاهد اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq 0/0073$) در حالی که سایر غلظت های آفت کش های گیاهی با شاهد اختلاف معنی دار نداشتند.

شکل ۱- تأثیر تیمارهای مختلف روی میانگین (± خطای استاندارد) جمعیت مراحل مختلف زیستی شته مومی کلم (شمارش اول-هفت روز پس از تیمار)، میانگین ها با حروف مشابه در هر ستون اختلاف معنی دار ندارند (آزمون مقایسه میانگین (Fisher LSD) - $P \leq 0.05$).

Figure 1- The effect of different treatments on the mean (±SE) population of different life stages of cabbage aphid (1st record-7 days after treatment), The means with similar letters in each column do not differ significantly (Fisher LSD mean comparison test, $P \leq 0.05$).

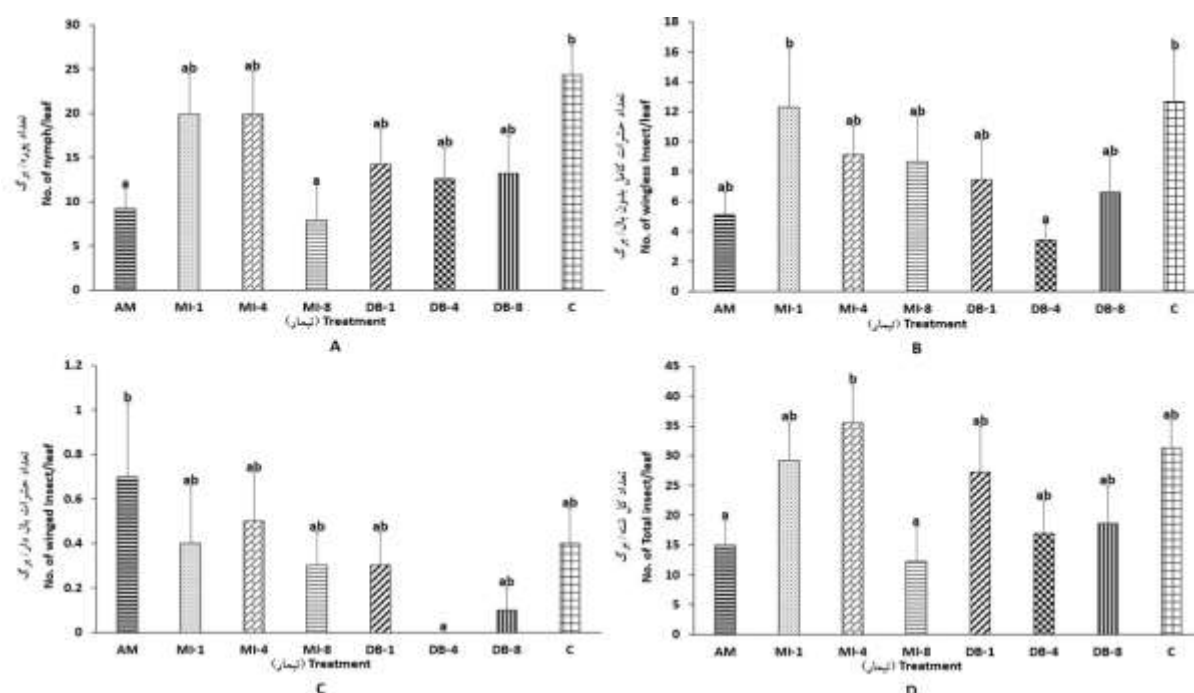
مقایسه نتایج ۱۴ روز پس از محلول پاشی نشان داد که (شکل ۲-۱) بالاترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار شاهد (۳/۳۴ ± ۲۴/۳) و پایین ترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار MI-8 (۴/۰ ± ۷/۸۷) بود. تیمارهای AM و MI-8 با تیمار شاهد اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq ۰/۰۰۱۷۹$) و سایر تیمارها با شاهد هیچ گونه اختلاف معنی دار نداشتند.

با بررسی شکل ۲-۲ مشخص گردید بالاترین میانگین جمعیت مربوط به شاهد (۳/۴۶ ± ۱۲/۶۶) و پایین ترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار DB-4 (۱/۰۶ ± ۳/۴۴) بود. تیمار DB-4 با شاهد اختلاف معنی دار نشان داد ($P \leq ۰/۰۱۴۹$) در حالی که سایر تیمارها با تیمار شاهد اختلاف معنی دار نداشتند.

مطابق شکل ۲-۳، بالاترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار AM (۰/۳۳ ± ۰/۷) و جمعیت صفر را تیمار DB-4 نشان داد؛ با این حال تمامی تیمارها با شاهد هیچ گونه اختلاف معنی دار نداشتند.

در شکل ۲-۴، بالاترین میانگین جمعیت را تیمار MI-4 (۶/۴ ± ۳۵/۵) و پایین ترین میانگین جمعیت را تیمار MI-8 (۵/۸۷ ± ۱۲/۲۵) نشان داد. هیچ یک از تیمارها با تیمار C اختلاف معنی دار نداشتند (شکل ۲).

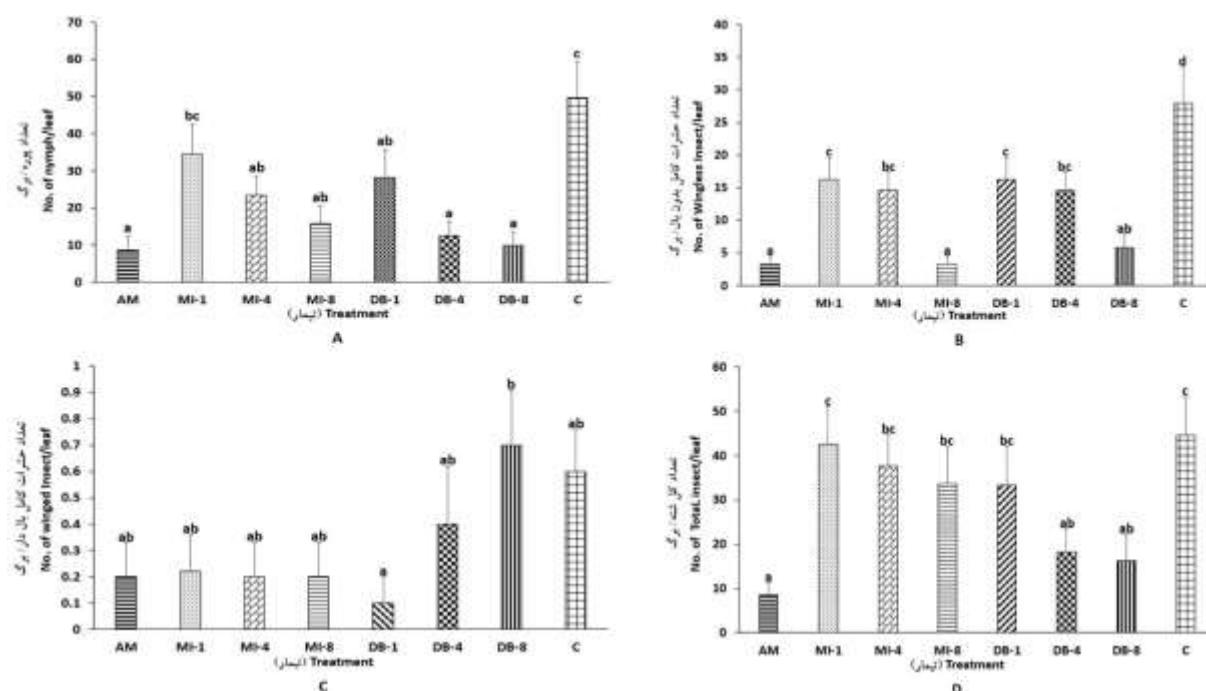
شکل ۲- تأثیر تیمارهای مختلف روی میانگین ($\pm$ خطای استاندارد) جمعیت مراحل مختلف زیستی شته مومی کلم (شمارش دوم-چهارده روز بعد از تیمار)، میانگین ها با حروف مشابه در هر ستون اختلاف معنی دار ندارند (آزمون مقایسه میانگین (Fisher LSD) - $P \leq 0.05$).

Figure 2- The effect of different treatments on the mean ($\pm$ SE) population of different life stages of cabbage aphid (2st record-14 days after treatment), The means with similar letters in each column do not differ significantly (Fisher LSD mean comparison test, $P \leq 0.05$).

بررسی ها نشان داد بیست و یک روز پس از محلول پاشی (شکل ۳A)، بالاترین میانگین جمعیت مربوط به شاهد ($9/67 \pm 49/7$) و پایین ترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار AM ($3/78 \pm 8/6$) بود. تیمارهای AM, MI-4, MI-8, DB-1, DB-4, DB-8 با شاهد اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq 0/0161$) و تیمار MI-1 با شاهد هیچ گونه اختلاف معنی داری نداشت. با بررسی شکل ۳B مشخص گردید بالاترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار شاهد ($5/52 \pm 28/0$) و پایین ترین میانگین جمعیت را تیمارهای AM و MI-8 ($1/32 \pm 3/22$) به خود اختصاص دادند. تمامی تیمارها با شاهد اختلاف معنی دار نشان دادند ($P \leq 0/0109$).

مطابق شکل ۳C مشخص گردید که بالاترین میانگین جمعیت مربوط به تیمار DB-8 ($0/21 \pm 0/7$) و پایین ترین میانگین جمعیت متعلق به تیمار DB-1 ($0/1 \pm 0/1$) بوده است. تمامی تیمارها با تیمار C اختلاف معنی دار نشان ندادند. بر اساس شکل ۳D بالاترین میانگین جمعیت مربوط به شاهد ($8/75 \pm 44/5$) بود و تیمار AM ($2/9 \pm 8/44$) دارای پایین ترین میانگین جمعیت بود. تیمارهای AM, DB-4, DB-8 با تیمار C اختلاف معنی دار داشتند ($P \leq 0/0188$) و سایر تیمارها با تیمار شاهد اختلاف معنی دار نشان ندادند (شکل ۳).

شکل ۳- تأثیر تیمارهای مختلف روی میانگین ($\pm$ خطای استاندارد) جمعیت مراحل مختلف زیستی شته مومی کلم (شمارش سوم-بیست و یک روز بعد از تیمار)، میانگین ها با حروف مشابه در هر ستون اختلاف معنی دار ندارند (آزمون مقایسه میانگین (Fisher LSD) - $P \leq 0.05$).

Figure 3- The effect of different treatments on the mean ($\pm$ SE) population of different life stages of cabbage aphid (3rd record-21 days after treatment), The means with similar letters in each column do not differ significantly (Fisher LSD mean comparison test, $P \leq 0.05$).

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد که هفت روز پس از محلول پاشی، آبامکتین توانست مراحل پورگی و جمعیت کل شته مومی را کاهش دهد و عملکرد این حشره کش در کنترل جمعیت شته مومی کلم با تیمارهای MI-4، MI-8 و DB-8 اختلاف معنی دار نشان نداد که بدان معنی است که تیمارهای فوق نیز همانند آبامکتین دارای عملکرد مطلوب می باشند. دایابون با غلظت ۸۰۰۰ ppm در هفت روز ابتدایی، جمعیت مراحل پورگی، حشرات کامل بال دار و بدون بال و جمعیت کل را کاهش داد. نتایج این پژوهش با یافته های Tahami Zarandi و همکاران (2022) که گزارش کردند که در صورت استفاده از دایابون با غلظت ۷۵۰۰ ppm پس از هفت روز از محلول پاشی شاهد تلفات به میزان ۸۶/۶۶٪ روی پسیل پسته خواهیم بود انطباق دارد و با نتایج آزمایش Piffer و همکاران (۲۰۲۳) نیز که تلفات ۵۶ درصدی شته مومی کلم با استفاده از روغن کرچک سه درصد را ثبت نمودند هم راستا می باشد. با بررسی تأثیر دایابون بر شته مومی کلم و پسیل پسته می توان نتیجه گرفت که ممکن است مقاومت شته مومی کلم نسبت به حشره کش دایابون در مقایسه با پسیل پسته بیشتر باشد. نتایج نشان داد که محلول پاشی عصاره زیتون تلخ با غلظت های ۸۰۰۰ و ۴۰۰۰ ppm در هفت روز ابتدایی، جمعیت مراحل پورگی و جمعیت کل را به صورت معنی داری کاهش داده است. ممکن است افزایش تلفات در این مدت به علت خاصیت سیستمیک عصاره زیتون تلخ باشد که Shafiei و همکاران (2018) نشان داد ۹۶ ساعت پس از اسپری عصاره زیتون تلخ بر روی کلزا اثرات سیستمیک عصاره مذکور ظاهر گردید. تأثیر افزایش غلظت عصاره زیتون تلخ بر تلفات این شته در پژوهش Khan (2021) نشان داد که تلفات غلظت های سه و دو درصد علیه

جمعیت شته مومی کلم به ترتیب ۶۶/۵۵ و ۶۳/۰۱ بود که با روند آزمایش فوق هم راستا می باشد. چهارده روز پس از محلول پاشی نتایج نشان داد که تیمار آبامکتین جمعیت شته ها را فقط در مرحله پورگی کاهش داده است و در مقایسه با سایر تیمارها با اینکه تلفات بیشتری را موجب گردیده ولی اختلاف معنی داری مشاهده نگردید.

حشره کش آبامکتین در بیست و یک روز پس از محلول پاشی نیز توانست جمعیت شته مومی کلم را کاهش دهد که این نتایج منطبق بر پژوهش های Ali و Aly (2020) بود. آبامکتین دارای فعالیت نفوذی محدود می باشد که ممکن است عملکرد مناسب این حشره کش نسبت به دایابون و عصاره زیتون تلخ به همین دلیل باشد (Errami et al., 2014). در آزمایشی که توسط Yarahmadi (2023) صورت گرفت مشخص شد ۲، ۷ و ۱۴ روز پس از محلول پاشی با آبامکتین تلفات کنه شرقی در فضای سبز ۱۰۰٪ بوده است که این امر می تواند به دلیل حساسیت کنه مذکور در مقایسه با شته مومی کلم نسبت به آبامکتین باشد. نتایج نشان داد که جمعیت کل شته ها بیست و یک روز پس از محلول پاشی در تیمارهای حاوی عصاره زیتون تلخ با تیمار شاهد اختلاف معنی دار نداشت که بر این اساس می توان نتیجه گرفت میانگین تلفات جمعیت شته مومی کلم توسط عصاره زیتون تلخ نسبت به زمان، کاهش یافته است. Mckenna و همکاران (2013) نیز کاهش تأثیر این حشره کش گیاهی پس از ۱۰ روز از تیمار کردن *Phyllocnistis citrella* را ثبت نمودند و این پدیده را به دلیل کند بودن نفوذ عصاره زیتون تلخ در بافت گیاه توجیه می کنند، لذا بر این اساس ممکن است عملکرد نامناسب این عصاره گیاهی به علت غلظت پایین و یا کاهش اثر مواد تشکیل دهنده عصاره مذکور در بافت گیاه باشد. در آخرین مرحله شمارش، تیمارهای حاوی دایابون با غلظت های ۸۰۰۰ و ۴۰۰۰ ppm توانستند مراحل پورگی، حشره کامل بدون بال و جمعیت کل را نسبت به تیمار شاهد کاهش دهند و با یافته های آزمایش Seyyedi-Sahebari و همکاران (2021) که ۶۷ درصد تلفات را برای شته مومی بر روی کلزا با غلظت ۸۰۰۰ ppm ثبت نمودند و همچنین با نتایج پژوهش Rezaei و Moharramipour (2019) که حساسیت سن اول، دوم و حشرات کامل شته سبز هلو به دایابون را به دلیل پوشش مناسب حشره کش بر روی بدن شته مذکور ثبت کردند، انطباق دارد. نتایج بررسی ها نشان داد که غلظت ۱۰۰۰ ppm دایابون و عصاره زیتون تلخ در هر سه مرحله شمارش نتوانستند در کنترل جمعیت شته مومی کلم عملکرد مناسبی داشته باشد که ممکن است غلظت مذکور این عصاره ها برای کنترل جمعیت این شته مناسب نباشند. از طرفی افزایش هزینه های استفاده از غلظت های ۸۰۰۰ و ۴۰۰۰ ppm حشره کش دایابون در کنترل شته مومی کلم در اقبال استفاده از آن در سطح فضای سبز شهرها تأثیر منفی می گذارد که پیشنهاد می گردد در رابطه با افزایش غلظت فرم تجاری این آفت کش پژوهش های بیشتری صورت گیرد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر می توان به این نتیجه رسید که حشره کش آبامکتین با غلظت ۵۰۰ ppm تلفات بالاتری نسبت به سایر حشره کش های گیاهی دارد و پس از آن، حشره کش دایابون با غلظت ۸۰۰۰ ppm تراکم جمعیت شته مومی کلم را نسبت به شاهد کاهش داد. عصاره زیتون تلخ با غلظت ۴۰۰۰ و ۸۰۰۰ ppm نیز در هفت روز ابتدایی می توانند جمعیت شته مومی کلم را در فضای سبز زیر آستانه اقتصادی حفظ نماید و بنابراین می توان نتیجه گیری کرد که در صورت استفاده از عصاره زیتون تلخ در سطح فضای سبز می توان نسبت به تجدید محلول پاشی ده روزه جهت حفظ جمعیت شته ها زیر سطح آستانه اقتصادی اقدام نمود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از مجموعه شهرداری زرند به علت حمایت از این پژوهش قدردانی می‌گردد.

منابع

- Ali, A., Aly, M. F. (2020). Toxicological Effects of five Insecticides on Cabbage Aphid, *Brevicoryne brassicae* (L.) (Homoptera: Aphididae) and its Parasitoid *Aphelinus* sp. (Hymenoptera: Aphelinidae). *Journal of Plant Protection and Pathology*, 11(11), 531-536.
- Anonymous. (1996). Reference Manual of the Statistics Program for Windows Winstat. Kalmia Company Inc, Cambridge, MA.
- Araya, A., Gebretsadkan, A., Fitiwy, I., Tewelde-berhan, S., Tadesse, T. (2023). Effects of Bio-rational Insecticides on Diamondback Moth (*Plutella xylostella* L.) and Cabbage Aphid (*Brevicoryne brassicae* L.) on Cabbage. *The Open Agriculture Journal*, 17(1), 1-7.
- Arya, H., Sing, B., Singh, K. (2014). Insecticidal activity of petroleum ether extract of castor seeds against mustard aphid *Lipaphis erysimi* Kaltenbach. *Advances in Bioresarch*, 5(1), 165-168.
- Errami, M., Salghi, R., Ebenso, E. E., Messali, M., Al-Deyab, S., Hammouti, B. (2014). Anodic destruction of abamectin acaricide solution by BDD-anodic oxidation. *International Journal of Electrochemical Science*, 9(10), 5467-5478.
- Forouhar, Z., Abbasipour, H., & Karimi, J. (2024). Chemical composition, toxicity and sublethal effects of *Melia azedarach* extract on some demographic and biochemical characteristics of the cabbage aphid, *Brevicoryne brassicae* L. (Homoptera: Aphididae). *Toxicon*, 247, 1-19.
- Gabryś, B., Gadomski, H., Klukowski, Z., Pickett, J., Sobota, G., Wadhams, L., Woodcock, C. (1997). Sex pheromone of cabbage aphid *Brevicoryne brassicae*: identification and field trapping of male aphids and parasitoids. *Journal of Chemical Ecology*, 23, 1881-1890.
- Gebremariam, K., Kahsay, K., Gebrelibanos, W., Goyetom, D., Selemawit, M., Ershan, G., Raja, N. (2012). Field evaluation of aqueous extract of *Melia azedarach* Linn. seeds against cabbage aphid, *Brevicoryne brassicae* Linn. (Homoptera: Aphididae), and its predator *Coccinella septempunctata* Linn. (Coleoptera: Coccinellidae). *Archives of Phytopathology and Plant Protection*, 45(11), 1273-1279.
- Ghasemi Ghehsareh, M. (2023). Effects of different concentrations of Nitrogen and Potassium on morpho-physiological indices of ornamental kale. *Flower and Ornamental Plants*, 8(1), 89-104.
- Isman, M. B. (2006). Botanical insecticides, deterrents, and repellents in modern agriculture and an increasingly regulated world. *Annual Review of Entomology*, 51(1), 45-66.
- Khan, A. A. (2021). Bio-efficacy of botanical pesticides against mealy cabbage aphid (*Brevicoryne brassicae* L.) and bio-safety against its natural enemies in cruciferous vegetable ecosystem of Kashmir. *Journal of Entomology and Zoology Studies*, 9(2), 1332-1336.
- Köhler, W., Schachtel, W., Voleske, P. (2002). Biostatistik. Springer-Verlag, pp 301.

- Mckenna, M. M., Abou-Fakhr Hammad, E. M., Farran, M. T. (2013). Effect of *Melia azedarach* (Sapindales: Meliaceae) fruit extracts on citrus leafminer *Phyllocnistis citrella* (Lepidoptera: Gracillariidae). *SpringerPlus*, 2, 1-6.
- Nagappan, R. (2012). Impact of *Melia azedarach* Linn. (Meliaceae) dry fruit extract, farmyard manure and nitrogenous fertilizer application against cabbage aphid *Brevicoryne brassicae* Linn. (Homoptera: Aphididae) in home garden. *Asian Journal of Agricultural Sciences*, 4, 193-197.
- Pedigo, L. P. (1996). Entomology and Pest Management. Prentice Hall. 679p.
- Piffer, A. B. M., Holtz, A. M., Botti, J. M. C., Carvalho, J. R. d., Aguiar, R. L., Alves, A. G., Gomides, A. C. P., Marchiori, J. J. d. P., Magnani, B. d. O., Bolsoni, E. Z. (2023). Interaction between Castor Bean oil and Jatropa oil to control the brassica aphids. *International Journal of Plant & Soil Science*, 35(8), 26-33.
- Pontoppidan, B., Hopkins, R., Rask, L., Meijer, J. (2003). Infestation by cabbage aphid (*Brevicoryne brassicae*) on oilseed rape (*Brassica napus*) causes a long lasting induction of the myrosinase system. *Entomologia Experimentalis et Applicata*, 109(1), 55-62.
- Rasouli, F., Abbasipour, H., Rezazadeh, A. (2024). Evaluation of the chinaberry *Melia azedarach* extract against the tomato leafminer, *Tuta absoluta* (Lepidoptera: Gelechiidae) in vitro. *Revista de la Sociedad Entomológica Argentina*, 83(1), 1-8.
- Rezaei, M., Moharramipour, S. (2019). Efficacy of Dayabon®, a botanical pesticide, on different life stages of *Myzus persicae* and its biological control agent, *Aphidius matricariae*. *Journal of Crop Protection*, 8(1), 1-10
- Rezaeian, N., Heidari, A., Moharramipour, S., Imani, S. (2015). Contact toxicity of botanical insecticide, Dayabon based on plant essential oils thyme (*Thymus vulgaris*) on *Brevicoryne brassicae* (Hemiptera: Aphididae). *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 5(52), 3225-3228.
- Saeidi, F., Moharramipour, S., Atapour, M. (2012). Changes of supercooling point and cold tolerance in overwintering adults of *Brevicoryne brassicae* (Hem.: Aphididae) in Tehran, Iran. *Journal of Entomological Society of Iran*, 31(2), 79-91. (In Persian).
- Seyyedi-Sahebari, F., Shirazi, J., Mohajer, A., Taghizadeh, M. (2021). Control of cabbage aphid, *Brevicoryne brassicae* on oilseed rape using non-chemical products in East Azerbaijan province. *Journal of Applied Research in Plant Protection*, 10(2), 63-69. (In Persian).
- Shafiei, F., Ahmadi, K., Asadi, M. (2018). Evaluation of systemic effects of four plant extracts compared with two systemic pesticides, acetamiprid and pirimicarb through leaf spraying against *Brevicoryne brassicae* L. (Hemiptera: Aphididae). *Journal of Plant Protection Research*, 58(3), 257-264.
- Shah, F. M., Razaq, M., Ali, Q., Ali, A., Shad, S. A., Aslam, M., Hardy, I. C. (2020). Action threshold development in cabbage pest management using synthetic and botanical insecticides. *Entomologia Generalis*, 40(2), 157-172.

- Tahami, S. M. R., Askarianzadeh, U. A., Karimi, J. (2023). Evaluation of the chemical and cultural control methods of the common pistachio psylla, *Agonoscena pistaciae* (Hem.: Psyllide), in the laboratory and field conditions. *Iranian Journal of Plant Protection Science*, 53(2), 271-282. (In Persian).
- Yarahmadi, F. (2023). Field study on the efficacies of some safer pesticides to control *Eotetranychus orientalis* (Acari: Tetranychidae) in the urban green landscape of Ahvaz. *Plant Pest Research*, 13(2), 92. (In Persian).

Comparison of the lethal effects of abamectin, various concentrations of *Melia azedarach* L. extract, and the botanical insecticide Diabon on different life stages of the cabbage aphid *Brevicoryne brassicae* (L.)

Ahmad Abdollahzadeh Zarandi, Kamal Ahmadi*

Department of Plant Protection, Faculty of Agriculture, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman

✉ kahmadi@uk.ac.ir

Received: 2024/10/26, Revised: 2024/12/6, Accepted: 2024/12/7

Abstract

The use of ornamental flowers in urban green spaces is extensive across different seasons and inseparable from contemporary urban management. The periodic application of pesticides in urban environments is common to maintain the aesthetic appeal of various plants and ensure citizen satisfaction with urban management activities. The cabbage aphid is a significant pest in urban green spaces during the winter, causing economic damage and transmitting viral diseases by feeding on plant sap if left uncontrolled. This study evaluates the lethal effects of different concentrations of two botanical compounds, Diabon and *Melia azedarach* L. extract, alongside the chemical pesticide abamectin, compared to a control treatment (water) on the population control of cabbage aphid on ornamental cabbage. Treatment efficacy was assessed by sampling and comparing the aphid populations on ten selected leaves from ten ornamental cabbage plants at intervals of seven, fourteen, and twenty-one days after spraying. The results indicated that the abamectin treatment (8.44 ± 2.9) was effective in controlling the cabbage aphid population. Following this chemical pesticide, the botanical pesticides Diabon at a concentration of 8000 ppm (1.8 ± 0.72) and *M. azedarach* extract at concentrations of 4000 ppm (4.83 ± 1.2) and 8000 ppm (4.66 ± 1.3) were also effective in reducing the cabbage aphid population during the initial seven days and can be used in integrated pest management.

Keywords: Abamectin, Botanical pesticide, Cabbage aphid, Persian lilac extract, Ornamental cabbage.